

**NEMZETI ÉS ETNIKAI KISEBBSÉGI
JOGOK ORSZÁGGYŰLÉSI BIZTOSA**
H-1051 Budapest, Nádor u. 22.
www.kisebbsegiombudsman.hu

Ügyszám: 155/2011.

A nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosának

jelentése

a 2011. évi területi és országos kisebbségi önkormányzati választásokról

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK.....	2
I. A vizsgálat megindítása.....	3
II. Megállapítások.....	4
1. A települési kisebbségi önkormányzati választásokról szóló jelentés utóélete.....	4
2. A települési kisebbségi önkormányzati választásokkal összefüggő működési nehézségek.....	7
3. A választási szervek feladatai a területi és az országos kisebbségi önkormányzati választások kitűzése előtt.....	9
4. A területi és az országos kisebbségi önkormányzati választásokon való részvétel joga.....	10
5. A választások kitűzése.....	12
6. A jelöltállítás.....	13
7. A szavazás lebonyolítása.....	16
8. A választási eredmények.....	19
9. Jogorvoslati eljárások.....	23
10. A kisebbségi önkormányzati választások értékelése.....	25
III. A javasolt intézkedések.....	26

A vizsgálatot vezette:

dr. Magicz András

A vizsgálatban közreműködtek:

dr. Bindorffer Györgyi PhD

dr. Dóczé Nikolett

I. A vizsgálat megindítása

A nemzeti és etnikai kisebbségek képviselétét ellátó önkormányzatok megválasztása két szakaszból áll. A települési kisebbségi önkormányzati képviselőket a kisebbségi választói jegyzékben szereplő választópolgárok választják meg közvetlenül leadott szavazataikkal. A területi és az országos kisebbségi önkormányzatokat elektori választás útján hozzák létre a települési kisebbségi önkormányzati képviselők.

A települési, valamint a területi (megyei) és az országos képviseleti szervek megválasztása között mintegy három hónap telik el. Ez késztetett arra, hogy az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény (Obtv) 16. § (2) bekezdése alapján hivatalból indított vizsgálatomat két részre bontsam.

A települési kisebbségi önkormányzati választásokról szóló jelentésemet 2010. október 21-én hoztam nyilvánosságra, további megállapításaimat és javaslataimat pedig a területi és országos kisebbségi önkormányzatok alakuló üléseit követően fogalmaztam meg.

Vizsgálatom célja azt volt, hogy a gyakorlati tapasztalatok birtokában, a vonatkozó jogi szabályozást elemezve feltárjam a választási visszaéléseket, és javaslatokat fogalmazzak meg azok orvoslása érdekében. Megállapításaimat a hozzám érkezett panaszokra alapoztam, de emellett figyelemmel kísértem az elektronikus és az írott sajtó választásokról szóló híradásait, tudósításait is. A vizsgálat során felhasználtam az Országos Választási Iroda és a területi választási irodák által közzétett adatokat, továbbá tanulmányoztam az Országos Választási Bizottság állásfoglalásait, határozatait.

A kisebbségi önkormányzati választás a választói jegyzékbe vételhez szükséges kérelemnyomtatvány kiküldésétől a választási eredmények jogerőssé válásáig tart. A minél részletesebb helyzetértékelés érdekében azonban fontosnak tartottam, hogy jelentésemben a választási eljárás körébe nem tartozó, de ahhoz szorosan kapcsolódó kérdésekről is szóljak. E törekvés jegyében áttekintettem az újonnan megválasztott testületek megalakulásakor tapasztalható problémákat, valamint a megszűnt települési kisebbségi önkormányzatok vagyonának kezeléséből adódó nehézségeket is.

Eljárásom keretében elsődlegesen az alábbi jogszabályok hatályosulását tekintettem át:

- a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (Alkotmány);
- a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény (Nektv.);
- a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (Ve.);
- a kisebbségi önkormányzati képviselők választásáról, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségekre vonatkozó egyes törvények módosításáról szóló 2005. évi CXIV. törvény (Kvjt.);
- a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvénynek a kisebbségi választói jegyzék összeállítása során történő végrehajtásáról rendelkező 12/2010. (IV. 30.) ÖM rendelet;
- a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvénynek a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek, valamint a kisebbségi önkormányzati képviselők választásán történő végrehajtásáról rendelkező 5/2010. (VII. 16.) KIM rendelet;
- a területi és országos kisebbségi önkormányzati képviselők 2011. január 9. napjára kitűzött választása eljárási határidőinek és határnapjainak megállapításáról szóló 13/2010. (XI. 17.) KIM rendelet.

II. Megállapítások

A kisebbségi önkormányzati rendszer települési, területi (megyei) és országos szintű képviseleti szervekre tagolódik. Az elektori rendszer szükségszerű következménye, hogy a települési kisebbségi önkormányzati választásokkal összefüggésben kimutatott visszasságok kihatással vannak a területi és az országos kisebbségi önkormányzatok létrehozására is.

1. A települési kisebbségi önkormányzati választásokról szóló jelentés utóélete

A 2010. évi települési kisebbségi önkormányzati választásokról szóló jelentés teljes szövege elérhető az interneten, ezért most csak főbb megállapításaira utalok vissza.¹

A vizsgálat azt igazolta, hogy a választás minden szakaszában találhatóak olyan elemek, amelyek a nem megfelelő jogi szabályozás miatt felülvizsgálatra szorulnak. A törvényi szabályozás kizárólag a kisebbségi közösségek tagjai számára teszi lehetővé a kisebbségi választásokon való részvételt, ám ez a követelmény – a szükség jogi garanciák hiányában – nem érvényesül a gyakorlatban.

A négy évvel ezelőtti választások előtt sokan félelmeiket hangoztatták a külön vezetett kisebbségi választói jegyzékkel szemben. Ezek az ellenérzések mára jelentősen csökkentek, amit az is jelez, hogy mintegy 228 ezer kisebbségi választópolgárt vettek kérelme alapján jegyzékbe, ami 12 százalékkal haladta meg a 2006. évi választásokon regisztráltak számát.

A választási visszaélések lehetőségét hordozta ugyanakkor magában, hogy a helyi önkormányzati választásokon választójoggal rendelkező magyar állampolgárok közül bárki egy írásbeli nyilatkozat megtételével jogot szerezhett a kisebbségi választásokon való részvételre. A kisebbségi közösségek tagjai és szervezetei – a kérelmek benyújtásán túlmenően – nem működhetek közre saját választópolgáraik jegyzékbe vételében.

A kisebbségi választói jegyzékbe vettek adatai nem voltak nyilvánosak, és ez akadályozta a kisebbségi szervezeteket abban, hogy célzott kampányt folytassanak programjuk, jelöltjeik megismertetése érdekében. Emiatt a választópolgárokhoz nehezebben juthattak el a felelős döntéshez szükséges információk.

A kisebbségi önkormányzati választásokat lényegesen nagyobb szavazói aktivitás jellemezte a helyi önkormányzati választásokhoz képest. A települési kisebbségi önkormányzati választásokon a szavazásra jogosultak 63,47 százaléka vett részt, miközben a helyi önkormányzati választásokon a választópolgárok 46,64 százaléka jelent meg. A kisebbségi önkormányzati választások esetében azonban lényegesen nagyobb különbségek voltak az egyes településeken elért részvételi arányok között, mint ami a helyi önkormányzati választásokon megszokott. Egyaránt tapasztalható volt a kiugróan magas és a rendkívül alacsony választói részvétel.

¹ A 2010. évi települési kisebbségi önkormányzati választásokról szóló jelentés hivatali weboldalamon a dokumentumok/jelentések menüpont alatt az alábbi címen érhető el:
<http://www.kisebbségiombudsman.hu/hir-564-kisebbségi-erdekkepiselet.html>

A kisebbségi önkormányzati választásokon – hasonlóan a települési önkormányzati választásokhoz – nem volt érvényességi küszöb. A választás akkor is eredményes volt, ha legalább egy választópolgár érvényesen leadta szavazatát a megválasztható négy jelöltre. Emiatt az is előfordult, hogy a kisebbségi önkormányzatot néhány – esetenként négy vagy öt – szavazó választotta meg.

A 2001. évi népszámlálás adatai azt valószínűsítik, hogy a kisebbségi önkormányzatok 8,6 százaléka olyan településen jöhetett létre, ahol nincsenek jelen az állítólagosan képviselni kívánt közösségek tagjai. Becsülni sem lehet azonban, hogy a kisebbségi választói jegyzékbe vett választópolgárok közül hányan tartoznak ténylegesen a 13 nemzeti vagy etnikai kisebbséghez. A jegyzék nem nyilvános voltából következően a kisebbségi választópolgárok „láthatatlanok” maradtak, így azt sem lehet tudni, hogy ténylegesen kik választották meg a kisebbségi önkormányzatokat.

A vizsgálati jelentésemben azt is hangsúlyoztam, hogy az „álkisebbségi” önkormányzatok megalakulásának lehetőségét a jövőben azért is ki kell zárni, mert ezek a testületek azoktól a képviseleti szervektől vehetik el az állami támogatás jelentős részét, amelyek ténylegesen a kisebbségi közügyek ellátására jöttek létre.

A feltárt visszasságok orvoslása érdekében arra kértem az Országgyűlést, hogy alkossa meg a települési kisebbségi önkormányzatok létrehozására vonatkozó alkotmányos jog érvényesüléséhez szükséges törvényi rendelkezéseket. A kisebbségi választói jegyzék összeállítása és vezetése, a választás kitűzése, a jelöltállítás, a kampány és a szavazás szabályainak módosítására vonatkozó javaslataimat 11 pontban foglaltam össze.

Annak érdekében, hogy az Országgyűlés eleget tudjon tenni jogalkotói feladatának, felkértem a Kormányt, hogy – a hatáskörrel rendelkező miniszterek közreműködésével – készítse elő a törvénymódosítások tervezetét.

Jogalkotási javaslatomra a Kormány nevében a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium területi közigazgatásért és választásokért felelős államtitkára válaszolt. Egyetértett azzal, hogy indokolt a kisebbségi önkormányzatok választásáról szóló törvények felülvizsgálata. Arról biztosított, hogy a jogszabályok előkészítése várhatóan 2011-ben megkezdődik. Javaslataimat figyelembe kívánják venni, és azt tervezik, hogy a gyakorlati tapasztalatok hasznosítása érdekében bevonnak a törvényjavaslat előkészítésébe.

Az Egyházi, Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkárság 2010 őszén egy olyan jogszabály-tervezetet dolgozott ki, amellyel azt kívánták biztosítani, hogy csak az adott kisebbséghez köthető tevékenységet végző kisebbségi önkormányzatok juthassanak állami támogatáshoz. A cél az volt, hogy olyan követelményeket határozzanak meg, amelyek teljesítése a valódi kisebbségi önkormányzatok számára nem jelent túlzott nehézséget, azonban az állönkormányzatoknak már ne érje meg ezekkel a feltételekkel működni.

E törekvés jegyében a kormányrendelet véleményezés céljából részemre is megküldött első változata a 2001. évi népszámlálás adataihoz kötötte volna a települési és területi kisebbségi önkormányzatok költségvetési támogatásának összegét.

A szakmai egyeztetés során arra hívtam fel a figyelmet, hogy lényeges különbség van a kisebbségek saját közösségükre vonatkozó becsült adatai és a Központi Statisztikai Hivatal adatsorai között. A legutóbbi népszámlálás óta 9 év telt el, ami elég hosszú idő ahhoz, hogy jelentős változások történjenek egy település lakossági összetételében. E Tartani lehet attól, hogy ha ez a szabályozás sok esetben a valós kisebbségi közösségek finanszírozását csökkentené, míg a jogalkotói szándékkal ellentétben továbbra is lehetővé tenné egyes „álkisebbségi” önkormányzatok állami forrásokhoz jutását. Mindezekre figyelemmel úgy ítélt meg, hogy a 2001. évi népszámlálási adatok felhasználása „alkalmatlan eszköz” lenne a támogatás differenciálásához.

A Kormány – ezeket az érveket figyelembe véve – változtatott a szabályozási koncepción. A 2011. január 1-jén hatályba lépett kormányrendelet alapjaiban fogja átalakítani a települési és területi kisebbségi önkormányzatok támogatásának rendszerét.² A 2013. évtől a települési kisebbségi önkormányzatok általános működési támogatásának mértékét a legutolsó – vagyis az akkor már ismert 2011. évi – népszámlálási adatok figyelembevételével határozzák meg. Ennek összege az egy települési kisebbségi önkormányzatra eső átlagtámogatás:

- a) 3 százaléka, ha a nemzetiséghez tartozók száma a településen négy főnél kevesebb,
- b) 50 százaléka, ha a nemzetiséghez tartozók száma a településen legalább négy, illetve legfeljebb harminc fő,
- c) 100 százaléka, ha nemzetiséghez tartozók száma a településen legalább harmincegy, illetve legfeljebb ötven fő,
- d) 200 százaléka, ha a nemzetiséghez tartozók száma a településen meghaladja az ötvenet.

Azokon a településeken tehát, ahol a népszámlálási adatok nem igazolják vissza a képviselőket megválasztó kisebbségi közösség jelenlétét, a kisebbségi önkormányzat működéshez kötődő állami támogatás csak jelképes összegű lesz. Feladatalapú támogatásban ugyanakkor ezek a kisebbségi önkormányzatok is részesülhetnek, ha az igénylésükből kitűnik, hogy eleget tesznek a fenti kormányrendeletben meghatározott szempontrendszernek.

2013-tól a területi kisebbségi önkormányzatok támogatása is átalakul. Ennek összege az egy települési kisebbségi önkormányzatra eső átlagtámogatás

- a) kétszerese, ha a megyében (fővárosban) működő települési (fővárosi kerületi) kisebbségi önkormányzatok száma legalább tíz, illetve legfeljebb húsz,
- b) négyszerese, ha a megyében (fővárosban) működő települési (fővárosi kerületi) kisebbségi önkormányzatok száma meghaladja a húszat.

A kisebbségi önkormányzatok differenciált támogatásával elvi szinten egyetértek, mert – megfelelő szabályozás mellett – ez lehet a biztosítéka annak, hogy „ne érje meg” valós képviselői munkát nem végző testületeket létrehozni pusztán a pénzügyi normatíva reményében. Miután a támogatási rendszert a 2011. évi népszámlálás követően alakítják át, a kisebbségi közösségek tagjai annak tudatában nyilatkozhatnak származásukról,

² A kisebbségi önkormányzatoknak a központi költségvetésből, valamint fejezeti kezelésű előirányzatból nyújtott támogatások feltételrendszeréről és elszámolásának rendjéről szóló 342/2010. (XII. 28.) Korm. rendelet

kisebbségi kötődésükről, hogy ennek komoly tétje van, hiszen akár ciklusokon átívelően ehhez igazodhat a kisebbségi önkormányzatok költségvetési finanszírozása.

Ez a megoldás sem tudja azonban maradéktalanul kiküszöbölni azokat az ellentmondásokat, amelyek az anonim és önkéntes válaszadáson alapuló népszámlálási adatok felhasználásából adódhatnak. 2010-ben a kisebbségi választói jegyzék összeállítása ugyanis azt igazolta, hogy azokon a településeken, ahol már négy éve is megalakult a kisebbségi önkormányzat, ott a közösséghez nem tartozókat is befolyásolni tudták a valójában nem is létező kisebbségi identitásuk megvallása érdekében. Ennek következtében számos, kisebbségek által nem lakott településen négy év alatt megduplázódott a regisztrált kisebbségi választópolgárok száma. Nem lehet tehát kizárni annak lehetőségét, hogy hasonló folyamat játszódhat le a 2011. évi népszámlálás során is.

A visszaélések megszüntetésének tehát csak az egyik fontos eleme a finanszírozási rendszer átalakítása, a jövőben a választójogi szabályozás koncepcionális átalakításával kell kizárni annak lehetőségét, hogy a képviselt közösséghez nem tartozók kisebbségi önkormányzatokat hozzanak létre.

2. A települési kisebbségi önkormányzati választásokkal összefüggő működési nehézségek

A 2006. évben megválasztott települési kisebbségi önkormányzatok mintegy 7 százaléka 2010-ben nem tudott ismételten megalakulni. Ennek többnyire az volt az oka, hogy nem lehetett kitűzni a választást, mert a kisebbségi választópolgárok száma nem érte el a 30 főt. Előfordult azonban az is, hogy a választás a minimálisan szükséges 4 jelölt hiányában maradt el.

Elgondolkodtató tény azonban, hogy az eredményesen megválasztott 1248 cigány kisebbségi önkormányzat kb. 1 százaléka, 11 testület nem tartotta meg az alakuló ülést. Időközi választás hiányában ezeken a településeken csak négy év múlva jöhet létre a kisebbségi önkormányzat.

A választási irodáktól kapott tájékoztatás szerint e településeken a képviselők át sem vették mandátumukat vagy lemondtak megbízatásukról. Egyes kisebbségi önkormányzatok azért nem alakultak meg, mert szembesültek azzal, hogy az adott működési feltételekkel és hatáskörökkel nem tudnának eleget tenni a helyi roma lakosság elvárásainak. Másutt a testületen belüli ellentétek miatt nem lehetett alakuló ülést tartani, illetve elnököt választani. A működésképtelenség annak következménye volt, hogy egy 2010-ben elfogadott törvénymódosítás négy főre csökkentette a települési kisebbségi önkormányzatok létszámát, ezért a rivális képviselők között szavazategyenlőség állt elő.

A kisebbségi önkormányzat elnökét – és az elnökhelyettest is – minősített többséggel, a megválasztott képviselők több mint felének a szavazatával választják. Az alakuló ülésen tehát legalább három képviselőnek kell megegyezésre jutnia. A konszenzusos döntést jogi úton nem lehet kikényszeríteni, azonban megválasztott elnök hiányában a testület működése alkotmányosértő és ez akár a feloszlásra is alapot adhat.

Tartani lehet attól, hogy a szavazategyenlőségből adódó problémák nem csak az alakuló üléseken jelentkeztek, hanem végigkísérhetik a teljes önkormányzati ciklust. A jogi szabályozás hiányosságai miatt gyakorlati problémák vetődtek fel a megszűnt települési kisebbségi önkormányzatok vagyonával való gazdálkodás során is.

A megszűnt kisebbségi önkormányzat jogutóda az újonnan választott, megalakult kisebbségi önkormányzat. A jogutódlás megtörténteig a kisebbségi önkormányzat tulajdonát képező összes ingó és ingatlan vagyon, vagyoni értékű jog a helyi önkormányzat ideiglenes kezelésébe kerül. A jogalkotó az ideiglenes kezelői jog intézményével kívánta áthidalni, hogy a megszűnt kisebbségi önkormányzat vagyonának nincs tulajdonosa. A helyi önkormányzat a vagyont a jó gazda gondosságával hasznosíthatja, valamint megilleti a hasznok szedésének joga azzal a megkötéssel, hogy azt – a jogszabályban előírt kivétellel – nem idegenítheti el, nem terhelheti meg, továbbá az ideiglenes kezelői jogot nem engedheti át. A kezelői jog ideiglenes jellegű, vagyis azon a feltételezésen alapul, hogy a kisebbségi önkormányzat újra létre fog jönni.

A megszűnt kisebbségi önkormányzatok jelentős része után nem maradt számottevő vagyon. Ismert azonban olyan fővárosi kerület, ahol kisebbségi választópolgárok hiányában immár második ciklus óta nem alakítják meg a kisebbségi önkormányzatot, és így a számlán lévő 2,3 millió forint sorsa évek óta rendezetlen.

A Nektv. nem ad egyértelmű választ arra, hogy milyen módon használhatja fel a helyi önkormányzat az ideiglenes kezelésében lévő vagyont. Az nyilvánvaló, hogy a megszűnt kisebbségi önkormányzat számláján lévő összeget nem lehet elkölteni, a kamatokra azonban a kezelő önkormányzat tarthat igényt, mert megilleti a hasznok szedésének joga. Az ingóságok egy részének (például számítógépeknek) az amortizáció miatt néhány év múlva esetleg semmilyen vagyoni értéke nem lesz, így a megalakuló kisebbségi önkormányzat csak a selejtezésről szóló jegyzőkönyvet veheti át.

Álláspontom szerint jogos elvárás, hogy a helyi önkormányzatok a kezelésükben lévő vagyont (beleértve a kamatot is) kisebbségi célokra használják fel. Ez összhangban lenne azzal, hogy a kisebbségi jogok érvényesülésének biztosítása kötelező helyi önkormányzati feladat.

Több településen azonban az a visszás helyzet állt elő, hogy nincs jelen az a kisebbségi közösség, amelynek megszűnt az önkormányzata, ám a hátrahagyott vagyont a jogutódlás reményében továbbra is kezelni kell.

A jogalkotó nem gondolt arra az esetre, hogy a kisebbségi önkormányzatot nem választják újra a következő ciklusban, sőt akár soha többé nem alakul meg. A helyi önkormányzat úgy köteles kezelni egy vagyont, hogy azon nem szerezhet tulajdonjogot, miközben arra sincs semmilyen garancia, hogy létrejön-e egyáltalán a jogutód kisebbségi önkormányzat.

A „holt vagyon” megelőzése érdekében javaslom, hogy a helyi önkormányzat ideiglenes kezelői joga csak meghatározott ideig – a soron következő általános választásokig – álljon fenn. Amennyiben a települési kisebbségi önkormányzat nem alakul meg ismételten, úgy a vagyont az érintett kisebbség országos vagy területi önkormányzatának tulajdonába lenne indokolt adni.

3. A választási szervek feladatai a területi és az országos kisebbségi önkormányzati választások kitűzése előtt

A kisebbségi választói jegyzékkel szemben hangoztatott fő érv, hogy a kisebbséghez tartozásról szóló adatokkal vissza lehet élni. A törvényi szabályozás ennek megelőzése érdekében elrendeli, hogy a kisebbségi választói jegyzéket a szavazás eredményének jogerőssé válását követően haladéktalanul meg kell semmisíteni.

Az előző ciklusban a kisebbségi választói jegyzékre vonatkozó szabályok alkotmányosságát arra hivatkozással is vitatták, hogy hiányoznak a megsemmisítés szabályai. Az Alkotmánybíróság azonban rámutatott arra, hogy a megsemmisítés a Ve. végrehajtására kiadott 29/2006. (V. 30.) BM rendelet 10. §-a alapján a helyi választási iroda feladata.³

Ezt a végrehajtási rendeletet a jogalkotó időközben hatályon kívül helyezte, és a hivatkozott rendelkezést nem építette be más jogszabályba. Ennek ellenére nem okozott értelmezési nehézséget, hogy a helyi választási iroda vezetőjének nem csak a jegyzékbe vételről vagy annak megtagadásáról szóló döntés, hanem a jegyzék megsemmisítése iránti intézkedés is a hatáskörébe tartozik.

A 2006. évi választásokon egyes választási irodák azt a helytelen gyakorlatot követették, hogy a kisebbségi választói jegyzéket az általános szabályok szerint más választási iratokkal együtt csak a választást követő 90. nap elteltével semmisítették meg. A 2010. évi választások után nem érkezett hozzám panasz amiatt, hogy késedelmesen történt volna a jegyzék adatainak megsemmisítése.

A kisebbségi választói jegyzéket a személyes (különleges) adatok védelme érdekében egy példányban kellett összeállítani és vezetni. A jegyzékbe való felvételtől szóló határozat azonban legalább két példányban készült: egyet meg kellett küldeni a kérelmezőnek, egy pedig a választási irodánál maradt. E határozatok alapján a választásokat követően elviekben reprodukálható lenne a kisebbségi választói jegyzék, bár nyilvánvaló, hogy ez az adatkezelés jogellenesnek minősülne.

Jelenleg nincs olyan előírás, hogy a kisebbségi választói jegyzékkel egyidejűleg meg kell semmisíteni az összeállítás alapjául szolgáló határozatokat is. Nem egyértelmű az sem, hogy ezek a határozatok beletartoznak-e egyáltalán választásokat követő 90 napon túl megsemmisítendő választási iratok körébe. Fokozza a bizonytalanságot az a rendelkezés, hogy a választójogosultság nyilvántartásával kapcsolatos ügyek iratait – beleértve a felvételi kérelmeket is – főszabályként 5 év után lehet selejtezni.⁴

Abban az esetben tehát, ha a jogalkotó nem kívánja lehetővé tenni a kisebbségi választói jegyzék önkormányzati ciklusokon átívelő továbbvezetését, úgy javaslom, hogy jogszabályban írja elő a választási irodák jegyzékbe vételről szóló határozatainak megsemmisítését a választási eredmények jogerőssé válása után.

³ 168/B/2006. AB határozat

⁴ Az önkormányzati hivatalok egységes irattári tervének kiadásáról szóló 29/2009. (X. 30.) ÖM rendelet mellékletének H.3. pontja

4. A területi és az országos kisebbségi önkormányzati választásokon való részvétel joga

Amint arra már utaltam, a területi és az országos kisebbségi önkormányzati képviselőket a települési kisebbségi önkormányzatok tagjai választják meg.

A közvetlen választásra való áttérés melletti érvek már a kisebbségi joganyag 2005. évi átfogó módosításkor is felmerültek, azonban az Országgyűlés végül azzal az indokkal döntött az elektori rendszer fenntartása mellett, hogy egyfajta „szűrő” szerepet tölthet be. A jogalkotó azt remélte, hogy az elektori választás hozzájárulhat a visszaélések megszüntetéséhez, de legalábbis mérsékelheti az arányukat.

Ez a feltevés a gyakorlatban nem nyert igazolást. Már a 2007. évi választásokon is látható volt, azóta pedig még nyilvánvalóbbá vált, hogy az elektori rendszer önmagában nem tudja meggátolni az „álkisebbségi” jelöltek mandátumszerzését.

Az országos és a területi kisebbségi önkormányzatok tagjainak megválasztásánál is alapvető elv a demokratikus legitimáció, vagyis a választás folyamatának visszavezethetőnek kell lennie a képviselt közösséghez.⁵ E követelmény nem érvényesülhet mindaddig, amíg nem biztosítható, hogy a települési kisebbségi önkormányzatok tagjait ténylegesen a képviselni kívánt közösségek válasszák meg. A jogi szabályozás hiányosságai miatt jelenleg nem lehet megakadályozni, hogy az „álkisebbségi” képviselők elektorként közreműködhessenek a területi és az országos kisebbségi önkormányzatok megválasztásában, sőt jelölő szervezetük támogatásával a közgyűlésekben (testületekben) mandátumot is szerezhettek.

Az elektori rendszer tehát nem jár számottevő előnyökkel, mert nem alkalmas a visszaélések kizárására, alapvető hátránya ugyanakkor, hogy a közvetlen választáshoz képest jelentősen torzítja a választási eredményeket.

A területi és az országos kisebbségi önkormányzatok egy megye, illetve az ország valamennyi kisebbségi választópolgárát képviselik. A települési kisebbségi önkormányzati választásokon 228.084 fő rendelkezett választójoggal, az országos önkormányzati választásokon azonban már csak 9168 elektor adhatta volna le szavazatát.

Egy választást nem lehet pusztán azon az alapon kevésbé demokratikusnak nyilvánítani, hogy a választópolgárok nem közvetlenül szavaztak. Alkotmányossági aggályokat vet fel azonban, hogy azok a kisebbségi választók, akik olyan településeken éltek, ahol nem jött létre vagy megszűnt a kisebbségi önkormányzat nem működhetek közre – közvetett módon, elektorok útján sem – az országos és területi képviselőtüket ellátó testületek megválasztásában.

Minden elektornak az országos és – amennyiben az adott megyében megtartották – a területi választásokon egy-egy szavazata volt. Ez látszólag megfelelt az egyenlő választójog elvének, ám valójában nem volt tekintettel az elektorokat választó kisebbségi közösségek létszáma közötti nagyon jelentős eltérésekre.

⁵34/2005. (IX. 29.) AB határozat.

Így előfordult, hogy egyes települési kisebbségi önkormányzati képviselők néhány szavazattal szereztek mandátumot, miközben mások jelentős számú választópolgár támogatásával nyerték el megbízatásukat. Példaként említhető, hogy míg Méhkeréken legalább 160 szavazatra volt szükség a román képviselő megválasztásához – sőt volt olyan jelölt, akire közel 300 választópolgár szavazott – addig ugyanezen kisebbség egyik fővárosi kerületi önkormányzatában már 2 szavazat is elegendő volt a mandátumszerzéshez.

Ezt az aránytalanságot fokozta, hogy a települési kisebbségi önkormányzatokat egységesen négy képviselővel lehetett megválasztani. A kisebbségi közösségek tehát létszámuktól függetlenül azonos szavazatszámmal – négy, illetve a képviselői mandátum megszűnése esetén három elektorral – vehettek részt az országos kisebbségi önkormányzatok létrehozásában.

Az Alkotmánybíróság általános érvénnyel állapította meg, hogy a választójog egyenlőségének alkotmányos elve két követelményt támaszt a választási törvény megalkotójával szemben: egyrészt a választójog a választópolgárok szempontjából azonos értékű legyen, másrészt a szavazatok lehetőleg azonos súlyúak legyenek egy-egy képviselő megválasztásánál. A választójog egyenlő értékűsége azt jelenti, hogy minden választópolgár azonos számú szavazattal rendelkezik, és a szavazatszámolásnál minden szavazat ugyanannyit ér. A szavazatoknak akkor lehet közel egyenlő súlya, ha lehetőség van arra, hogy egyenlő számú szavazó döntése eredményezzen mandátumot.⁶

A hatályos törvényi szabályozás azért vethet fel alkotmányossági aggályokat, mert az elvi lehetősége sem adott annak, hogy az elektorok által képviselt választópolgárok az adott kisebbségi közösségen belüli létszámarányuknak megfelelően vehessenek részt a területi és az országos kisebbségi önkormányzatok megválasztásában.

Az elektori rendszerrel összefüggő jogértelmezési nehézséget okozott, hogy megtarthatja-e az országos vagy területi önkormányzati képviselői megbízatását, aki nem szerzett ismételt mandátumot a települési kisebbségi önkormányzati választásokon.

Az elmúlt években az a gyakorlat alakult ki, hogy ha egy képviselő lemondott települési kisebbségi önkormányzati mandátumáról, ezzel elektori megbízatása, és ezzel együtt országos, illetve területi önkormányzati választójoga is megszűnt. Ennek analógiájaként egyes választási szervek úgy tekintették, hogy a települési kisebbségi önkormányzati megbízatás bármilyen okból történő megszűnése a törvény erejénél fogva a területi vagy az országos kisebbségi önkormányzati megbízatás megszűnését is maga után vonja.

Az egységes jogértelmezés kialakítása szükségessé tette, hogy az Országos Választási Bizottság állásfoglalást adjon ki arról: „a területi, illetőleg az országos kisebbségi önkormányzati képviselő megbízatása nem szűnik meg abban az esetben, ha a képviselő az időközben lezajlott általános települési kisebbségi önkormányzati választáson nem szerzett mandátumot, hanem megbízatása az általános területi, illetve országos kisebbségi választás napjáig tart”.⁷

⁶ 22/2005. (VI. 17.) AB határozat

⁷ 9/2010. (XII. 11.) OVB állásfoglalás

Az állásfoglalással egyetértek, azonban kérdéses, hogy ezzel a jogértelmezéssel áthidalhatók-e az elektori választás sajátosságaiból adódó további problémák. A joggyakorlat akkor lenne következetes, ha az a képviselő, aki csak települési kisebbségi önkormányzati megbízatásáról kíván lemondani, ettől függetlenül megtarthatná közgyűlési (testületi) tagságát. Nincs ésszerű indoka annak sem, hogy egy képviselő azért veszítse el országos vagy területi önkormányzati mandátumát, mert az őt elektori megbízatáshoz juttató települési kisebbségi önkormányzat feloszlás, felosztatás vagy a testületi létszám lecsökkenése miatt megszűnt. Ellenkező esetben ezzel vissza is lehetne élni, így például a közgyűlés (testület) által nem visszahívható országos és a területi önkormányzati elnök „megbuktatható” lenne települési szinten.

Az ismertetett alkotmányossági aggályok, illetve jogalkalmazási nehézségek miatt javaslom, hogy az országos és a területi kisebbségi önkormányzatok képviselőit a jövőben közvetlenül válasszák meg a kisebbségi választópolgárok.

5. A választások kitűzése

Az Országos Választási Bizottság a területi és országos kisebbségi önkormányzatok tagjainak általános választását 2011. január 9. napjára tűzte ki.⁸ Egyidejűleg – a működő települési kisebbségi önkormányzatok számát figyelembe véve – meghatározta az országos kisebbségi önkormányzatok közgyűléseinek létszámát, valamint azt, hogy az egyes kisebbségek területi önkormányzatainak megválasztására melyik megyékben kerülhet sor.

Az országos kisebbségi önkormányzati választás akkor volt kitűzhető, ha az adott kisebbségnek legalább 4 települési vagy kerületi önkormányzata működött. Ezt a feltételt a kisebbségek az előzetes várakozásoknak megfelelően könnyen teljesítették. Az alacsony küszöbhatár nyilvánvalóan azt kívánta biztosítani, hogy minden közösség létre tudja hozni országos szintű képviselői szervét.

A területi kisebbségi önkormányzati választás kitűzésének lényegesen szigorúbb törvényi kritériumai voltak, mint az országos kisebbségi választásnak. Erre akkor kerülhetett sor, ha az adott megyében az érintett kisebbségnek legalább 10 települési vagy kerületi önkormányzata működött.

E szabályozás következtében egyes megyékben, ahol csak néhány településen élnek kisebbségek, az általuk megválasztott önkormányzatok arra kényszerülhettek, hogy támogassák – de legalábbis ne kifogásolják – a tényleges közösségi legitimitációval nem bíró testületek megalakítását, mert csak így tudtak területi szintű képviselői szervet létrehozni. Valószínűsíthető tehát, hogy a területi önkormányzati választás kitűzését egyes kisebbségek csak visszaélések útján tudták elérni.

Pest megyében az előző ciklusban 6 ruszin önkormányzat alakult meg, 2010-ben azonban már 10 testület jött létre, így kitűzhető volt a területi kisebbségi önkormányzati választás. A 2001. évi népszámlálás adatai szerint az újonnan megválasztott kisebbségi önkormányzatok olyan településeken alakultak meg, ahol nagyon csekély létszámban élnek ruszinok.

⁸ 662/2010. OVB határozat

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében az eddig 8 helyett 11 német önkormányzat kezdhetette meg működését, ezért ki kellett tűzni a területi kisebbségi önkormányzati választást. Azon a három településen, ahol újonnan alakultak kisebbségi önkormányzatok, a legutóbbi népszámlálás során senki vagy legfeljebb 3 fő vallotta magát németnek.

A területi képviselőt lehetőséget akkor indokolt biztosítani, ha egy adott megyében ténylegesen jelentkeznek olyan feladatok, amelyeket e testületek hatékonyabban láthatnak el, mint a települési vagy az országos kisebbségi önkormányzatok. A választás kitűzésének jelenleg olyan feltétele van, amelynek egyes kisebbségek – ha települési szinten nem hoznak létre „álkisebbségi” önkormányzatokat – nem tudnak eleget tenni.

Javaslom ezért, hogy a jogalkotó vizsgálja meg, indokolt-e csökkenteni a területi szintű képviselőtérhez szükséges települési kisebbségi önkormányzatok számát.

6. A jelöltállítás

Az Országos Választási Bizottság a területi és az országos önkormányzati választás kitűzésével egyidejűleg – a már hivatkozott határozatával – megállapította a listaállításra jogosult kisebbségi jelölő szervezetek körét.

Az a jelölő szervezet állíthatott területi vagy országos listát, amely az adott megyében, illetve országosan a megválasztott electorok legalább 10 százalékát jelöltként állította a települési kisebbségi önkormányzati választáson. E feltétel teljesülése esetén az a kisebbségi szervezet, amely a települési kisebbségi önkormányzati választáson:

- a) önállóan állított jelölteket, a területi és az országos választáson is csak önálló listát állíthatott,
- b) más kisebbségi szervezettel közösen állított jelölteket, eldönthette, hogy
 - ugyanazon szervezetekkel közös listát állít vagy
 - önálló listát állít, amennyiben jelölthányada elérte az összes területi vagy országos elector 10 százalékát.

A törvényi szabályozás értelmében tehát nem volt lehetőség arra, hogy a kisebbségi szervezetek utólagos választási koalíció létrehozásával „összegezzék” a megszerzett electori helyeket, és így ériék el a 10 százalékos küszöbhatárt.

A jelölő szervezeteknek a területi és országos választásokon ismételtén kérniük kellett a nyilvántartásba vételüket a választási bizottságoktól, függetlenül attól, hogy regisztrálásuk a települési kisebbségi önkormányzati választásokon már megtörtént. A bejelentéshez egy formanyomtatvány állt rendelkezésre, amelyhez csatolni kellett a szervezet alapszabályát, valamint a bírósági nyilvántartásából a választás kitűzését követően kiállított kivonatot.

Az Országos Választási Bizottság 38 szervezet nyilvántartásba vételéről határozott. Ezek között egy olyan szervezet volt, amely nem állított ugyan országos listát, de több területi listán is indított jelölteket. A területi választási bizottságok 28 jelölő szervezetet vettek nyilvántartásba. Ez a szám a kitűzött 58 területi választásra kivetítve kifejezetten alacsony, bár azt is figyelembe kell venni, hogy az országos lista állítására jogosult szervezetek is indíthattak jelölteket a területi választásokon.

A listát legkésőbb a szavazást megelőző 26. napon, vagyis 2010. december 14-én 16 óráig kellett bejelenteni.

Az Országos Választási Bizottságnál regisztrálását kérő szervezetek betartották a jogvesztő határidőt és csatolták a szükséges mellékleteket, ezért nyilvántartásba vételük megtörtént. A jelöltek esetében ugyanakkor tartalmi és formai hiányosságok voltak tapasztalhatók a formanyomtatványok benyújtásakor.

A Budapesti Román Egyesület egyik jelöltjét azért nem vették nyilvántartásba, mert nem volt települési kisebbségi önkormányzati képviselő, így nem rendelkezett választójoggal.

Sorozatosan előfordult, hogy a jelöltek nem a személyiadat- és lakcímnyilvántartásban szereplő nevüket tüntették fel a kitöltött formanyomtatványban. Így például más helyesírással írták le a nevüket vagy nem jelölték meg a második utónevüket. Az Országos Választási Bizottság ezekben az esetekben azt a gyakorlatot követte, hogy a hiányosságokat saját hatáskörben korrigálta, vagyis a hivatalos személyi adatok alapján döntött a jelöltek nyilvántartásba vételéről.

Arra is volt példa, hogy a nyilvántartásba vételt kérők nem pontosan adták meg a személyazonosítójukat vagy a lakcímüket nem tüntették fel. Ekkor az érintett electorok a formanyomtatvány benyújtására nyitva álló határidő letelte után is élhettek a kijavítás lehetőségével.

Nem volt azonban mód a hiánypótlásra akkor, ha a nyomtatvány nem tartalmazta a jelölt nyilatkozatát arról, hogy rendelkezik választójoggal vagy nem jelölte meg azt a választókerületet, ahol elfogadta a jelölést. Nem volt orvosolható hiba az sem, ha a jogvesztő határidőn belül a nyomtatványt nem eredeti példányban nyújtották be. Az Országos Választási Bizottság ezen okokból a Magyarországi Cigányok Országos Fóruma 53 fős országos listáján szereplő 28 jelöltet nem vett nyilvántartásba. Ezt a határozatot a Legfelsőbb Bíróság is helybenhagyta azzal a változtatással, hogy elrendelte egy jelölt nyilvántartásba vételét. Az indokolás szerint a jelöltek nem tettek értékelhető nyilatkozatot, ezért a nyilvántartásba vételükre nem kerülhetett sor.⁹

Egy másik eset arra hívja fel a figyelmet, hogy a választási küzdelemben nemtelen, sőt bűncselekmény gyanúját felvető eszközökkel is megpróbáltak élni. Egy területi választási bizottság postai úton érkezett lemondó nyilatkozat alapján törölt egy jelöltet a nyilvántartásból. A jelölt azonban fellebbezést nyújtott be ezzel a határozattal szemben arra hivatkozással, hogy a nyilatkozat, illetőleg az azon szereplő aláírás nem tőle származik. A jogorvoslati eljárásban az aláírások összevetésével erre a megállapításra jutott az Országos Választási Bizottság is, ezért a jelöltet visszavette a nyilvántartásba és a szavazólapra.

A választási bizottságok a települési kisebbségi önkormányzati választásokon 211 jelölő szervezetet vettek nyilvántartásba, a területi és az országos kisebbségi önkormányzati választásokon azonban már csak 66 szervezetet regisztráltak. Az országos választásokon a jelölő szervezetek 27 listát állítottak, amelyeken 624 jelölt szerepelt. A területi választásokon állított 103 listán pedig 947 jelölt indult.

⁹ A Legfelsőbb Bíróság KVK.V.38.207/2010/2 számú végzése

Az országos és területi kisebbségi önkormányzati választásokon nyilvántartásba vett jelölő szervezetek száma az alábbiak szerint alakult:

Kisebbség	Területi választáson önállóan vagy közösen listát állító szervezetek száma	Országos választáson önállóan vagy közösen listát állító szervezetek száma
Bolgár	2	1
Cigány	16*	2
Görög	2	2
Horvát	3	1
Lengyel	3	2
Német	11	1
Örmény	4	5
Román	6	3
Ruszin	4	4
Szerb	4	2
Szlovák	6	4
Szlovén	-	1
Ukrán	-	2

A fenti táblázat áttekintésekor figyelembe kell venni azt is, hogy a területi választásokon az országos jelölő szervezetek is indítottak jelölteket, valamint a jelölő szervezetek egy része nem önállóan, hanem közösen állított listát. E kimutatás szerint látszólag 91 szervezet indult a területi és az országos választásokon, ám – amint azt már ismertettem – valójában 66 szervezetet vettek nyilvántartásba a választási bizottságok.

A jelöltlistákra az érintett kisebbség bármelyik elektorát fel lehetett venni, függetlenül attól, hogy a települési kisebbségi önkormányzati választásokon mely szervezet támogatásával, illetve melyik településen szerzett mandátumot. Az elektor tehát akkor is jelölt lehetett a területi választásokon, ha nem az adott megyében volt települési kisebbségi önkormányzati képviselő.

Egyes kisebbségi közösségek kevesebb jelölő szervezettel vettek részt a választásokon, mint ahányan kérhették volna a nyilvántartásba vételt. Ennek az volt az oka, hogy a versengés helyett inkább az együttműködésre helyezték a hangsúlyt, és ennek jegyében a különböző szervezetek támogatásával mandátumot szerzett elektorokat egy listán indították.

A „gyűjtőlista” összeállítása azonban nem minden esetben volt a kooperáción alapuló döntés eredménye, hanem az kényszerítette ki, hogy az elektorok nem tudtak saját szervezetük jelöltjeként részt venni a választásokon, mert az nem lépte át a 10 százalékos küszöböt.

*A Zala Megyei Romákért Szervezet megyei listáját 2010. december 13-án bejelentették a Vas Megyei Területi Választási Bizottságnál, azonban a szervezet vezetőjének kérésére a nyilvántartásba vétel nem történt meg.

A választások alkotmányos keretek között történő lebonyolítása szükségessé teszi, hogy csak azok a szervezetek állíthassanak jelölteket, amelyek kellő közösségi támogatottsággal bírnak. A helyi önkormányzati választásokon ennek meglétét a jelölő szervezetek által összegyűjtött ajánlások igazolják. A kisebbségi választásokon erre a megoldásra nincs lehetőség, mert a szervezetek nem ismerhetik meg a kisebbségi választói jegyzékbe vettek adatait. Ezt váltja ki az elektori helyek 10 százalékanak megszerzése. A jogalkotó azért határozott meg egy meglehetősen magas küszöböt, hogy ezzel is visszaszorítsa az „álkisebbségi” szervezetek részvételét a választásokon.

Az elmúlt választások során bebizonyosodott, hogy azok a szervezetek, amelyek a kisebbségi közösségek által nem lakott településeken is képesek jelölteket indítani, különösebb nehézség nélkül tudnak egyre több elektori helyet megszerezni. Ezzel szemben a valós kisebbségi szervezetek nem tudják tetszőlegesen növelni elektoraik számát, ezért egyre nehezebben képesek átlépni a 10 százalékos választási küszöböt.

Ezt példázza, hogy 2007-ben az országos román önkormányzati választásokon elegendő volt a jelöltállításához, ha egy szervezet 23 elektori hellyel rendelkezett, 2011-ben azonban ehhez már 28 elektort kellett mandátumhoz juttatnia a települési kisebbségi önkormányzati választásokon. Ezt az is nehezítette, hogy a települési kisebbségi önkormányzatokként megszerezhető elektori helyek száma ötről négyre csökkent.

A törvényi szabályozás hiányosságai miatt nem lehetett kizárni annak lehetőségét, hogy a képviselni kívánt közösséghez nem tartozó jelöltek indulhassanak – és mandátumot szerezhessenek – a területi és az országos kisebbségi önkormányzati választásokon. A jelölteknek a nyilvántartásba vételük érdekében ugyanazon kérdésekben – kisebbségi nyelv és kultúra ismerete, más kisebbség önkormányzatában betöltött korábbi tagság – kellett nyilatkozniuk, mint a települési önkormányzati választásokon. A választási szervek ezúttal sem ellenőrizhették a jelölti nyilatkozat valóságtartalmát, és a nyilvántartásba vételt akkor sem tagadhatták meg, ha egyértelműen és bizonyíthatóan valótlan adatok bejelentését tapasztalták.

Javaslom ezért, hogy a jogalkotó szigorítsa a területi és az országos kisebbségi önkormányzati választásokon indulni kívánó jelölő szervezetek és jelöltek nyilvántartásba vételéhez szükséges feltételeket. Ennek lehetséges módjait a települési kisebbségi önkormányzati választásokról szóló jelentésemben már ismertettem.

7. A szavazás lebonyolítása

2007-ben az országos (területi) kisebbségi önkormányzati választásokat március hónapban, öt hónappal a települési választások után tartották. Az Országgyűlés azonban a Ve. módosításával a választások időpontját január hónapra hozta előre.

A kisebbségi közösségek üdvözltek ezt a döntést, sőt hangot adtak azon véleményüknek, hogy a mintegy 8 hónapon át zajló választási eljárás még így is rendkívül hosszadalmas.

Az Országos Választási Bizottság döntése alapján az országos és területi kisebbségi önkormányzati választásokat 2011. január 9-én tartották.

Számos településen a múlt év végén nem küldték ki a szavazás helyéről és időpontjáról szóló értesítőket, így azok jelentős késéssel jutottak el az elektorokhoz, sőt az is előfordult, hogy már csak szóbeli tájékoztatásukra nyílt lehetőség.

A kitűzött időpont az ortodox (pravoszláv) vallású elektorok – elsősorban a szerb közösség tagjai – számára nem volt ideális, mert közel esett a január 7-én ünnepelt karácsonyhoz. A választás így arra a hétféjére esett, amikor a családtagok, barátok rendszerint meglátogatják egymást. Az elektorok azonban komoly felelősségtudatról tettek tanúbizonyságot, és kimagaslóan nagy arányban megjelentek a szavazáson.

A választásokat minden kisebbség esetében kiugróan magas részvételi arány jellemezte.

Kisebbség	Elektorok száma	Szavazók száma
Bolgár	164	156
Cigány	4906	4849
Görög	148	142
Horvát	507	494
Lengyel	196	186
Német	1692	1658
Örmény	156	153
Román	284	280
Ruszin	299	292
Szerb	192	188
Szlovák	488	484
Szlovén	44	44
Ukrán	92	92
Országosan	9168	9018

2007-ben a területi és az országos kisebbségi önkormányzati választásokon a részvételi arány elérte a 98,18 százalékot. Ez a kiugróan magas választói aktivitás 2011-ben is megfigyelhető volt, az elektorok 98,3 százaléka részt vett a szavazáson. A választókat az sem tartotta vissza, hogy esetenként csak egy listára szavazhattak, vagyis nem volt tényleges választási lehetőségük a jelöltek között.

A szavazást 1577 olyan településen tartották meg, ahol kisebbségi önkormányzat működött. Az elektor azon a településen gyakorolhatta választójogát, ahol a 2010-ben a kisebbségi önkormányzat tagjává választották. A szavazást legkésőbb 19 órakor le kellett zárni, de erre korábban is sor kerülhetett, ha már valamennyi elektor leadta szavazatát. Az elektor egy országos és – ha megtartották a választást – egy területi listára szavazhatott. Érvényesen szavazni olyan szavazólapon lehetett, amelyet a helyi választási bizottságok a választópolgár jelenlétében hivatalos bélyegzőlenyomattal láttak el. A leadott szavazatokat nem településenként összesítették, a szavazólapokat tartalmazó lezárt borítékokat – felbontás nélkül – a területi választási bizottságokhoz kellett szállítani. Az országos kisebbségi önkormányzati képviselők választásáról kiállított jegyzőkönyvet a területi választási bizottságok az Országos Választási Bizottsághoz továbbították.

Több településen is előfordult, hogy a helyi választási bizottságok nem bélyegezték le a szavazólapokat. E mulasztások következtében a választópolgárok alkotmányos joga sérült, mert szavazatukat nem lehetett figyelembe venni az eredmény megállapításakor.

Egy panasz kapcsán a Békés Megyei Választási Iroda vezetője arról tájékoztatott, hogy a megyében a cigány elektorok szavazólapjai közül 11 azért nem volt érvényes, mert nem látták el bélyegzőlenyomattal. További 8 szavazólapot szintén nem bélyegeztek le, ám azok más okból is érvénytelennek minősültek. Ugyanebben a megyében a területi szlovák elektorok szavazólapjai közül 4 volt érvénytelen a bélyegzőlenyomat hiányában. Emellett további 3 olyan szavazólapot sem bélyegeztek le, amely nem tartalmazott szavazatot. A területi választási bizottság nem településenként, hanem kisebbségenként számlálta meg a szavazólapokat, ezért nem lehetett hitelesen megállapítani, hogy mely választási bizottságok követték el ezt a súlyos mulasztást.

Jász-Nagykun-Szolnok megyében csak egy görög önkormányzat elektorai szavaztak, így nyilvánvalóvá vált, hogy mely település helyi választási bizottsága nem látta el bélyegzőlenyomattal a szavazólapokat. A görög önkormányzat elnöke jogorvoslattal élt a szavazatok érvénytelenné nyilvánításával szemben, ám azt az Országos Választási Bizottság elkészttség miatt elutasította.

Ezek az eljárási jogsértések arra hívják fel a figyelmet, hogy feladataik törvényes és szakszerű ellátása érdekében a jövőben fokozott figyelmet kell fordítani a választási szervek felkészítésére, választójogi ismereteik elmélyítésére.

A választások napján – eltérően a helyi önkormányzati és a települési kisebbségi önkormányzati választásoktól – nem volt kampánycsend. Ennek az volt a fő oka, hogy ezt a tilalmat egyébként sem lehetett volna betartani, miután településenként legfeljebb négy elektor rendelkezett választójoggal.

A kampánycsend elrendelésének egyes kisebbségi közösségek esetében azért sem lett volna különösebb indoka, mert a választás során egyébként sem folyt érdemi kortes tevékenység. Hiányzott ugyanis ennek legfontosabb eleme, a megszólítani kívánt választói közösség. A horvát és a szlovén közösségek esetében nem is voltak olyan rivális szervezetek, amelyek jelöltjei egymással szemben indultak volna.

A kampány ellenében hatott az is, hogy az elektorok jelentős része nyilvánvalóan annak a szervezetnek a listájára kívánt szavazni, amelynek jelöltjeként mandátumot szerzett a települési kisebbségi önkormányzati választásokon. A választási „küzdelem” ezért gyakran arra korlátozódott, hogy azoknak az elektoroknak a szavazatát próbálták begyűjteni, akik jelölő szervezete a magas listaállítási küszöb miatt nem vehetett részt a választásokon.

Egyes kisebbségi közösségek esetében ugyanakkor lényegesen feszültebb hangulatban zajlott a választás, mint négy évvel ezelőtt, a jelölő szervezetek között éles, sőt a személyeskedéstől sem mentes viták alakultak ki. Arra is volt példa, hogy választási ügyben feljelentést tettek egy másik szervezet jelöltjeivel szemben. Ez előrevetíti, hogy egyes területi és országos önkormányzatok közgyűléseiben (testületeiben) erőteljes konfliktusok várhatóak az elkövetkező ciklusban.

A választások megtartásának vannak olyan költségei, amelyek szükségszerűen felmerülnek. Annak következtében azonban, hogy a települési és az országos (területi) választásokra nem egyidejűleg került sor, számottevő többletkiadások keletkeztek. A kisebbségi önkormányzatok létrehozása olyan alapvető alkotmányos jog, amelynek költségét az állam köteles viselni. Elvárható azonban, hogy a törvényhozó olyan megoldást találjon, amely a kiadásokat ésszerű keretek között tartva biztosítja a választások zavartalan lebonyolítását.

A közvetlen választásokra való áttérést azért is javaslom, mert átláthatóbbá válna, és egyszerűbben lebonyolítható lenne a szavazás. Nem elhanyagolható érv az sem, hogy ha egyszerre tartanák a települési, területi és országos önkormányzati választásokat, úgy a felmerülő költségek is csökkennének.

8. A választási eredmények

A területi kisebbségi önkormányzatok eredményét a területi választási bizottságok állapították meg a helyi választási bizottságok által szállítóborítékban továbbított szavazólapok alapján.

Az országos kisebbségi önkormányzati választásokon leadott szavazatokat a területi választási bizottságok számlálták meg, és erről jegyzőkönyvet állítottak ki. A jegyzőkönyvek alapján az Országos Választási Bizottság állapította meg a választások eredményét.

A jogalkotó 2010-ben 9 főről 7 főre csökkentette a területi kisebbségi önkormányzatok tagjainak számát. Az országos önkormányzatok közgyűlésének létszáma is módosult, azonban a legalacsonyabb és legmagasabb taglétszám változatlan maradt.

Az országos önkormányzatok közgyűlésének tényleges létszámát az Országos Választási Bizottság állapította meg a választás kitűzésével egyidejűleg a megalakult kisebbségi önkormányzatok számát alapul véve.

Kisebbség	Országos önkormányzat közgyűlésének létszáma 2007	Országos önkormányzat közgyűlésének létszáma 2011
Bolgár	25	21
Cigány	53	53
Görög	25	21
Horvát	39	29
Lengyel	25	21
Német	53	37
Örmény	25	21
Román	25	25
Ruszin	31	25
Szerb	25	21
Szlovák	39	29
Szlovén	15	15
Ukrán	19	21
Országosan	399	339

A táblázatból kitűni, hogy a cigány, román és szlovén közgyűlés kivételével az országos önkormányzatok létszáma csökkent, így összességében mintegy 15 százalékkal kevesebb képviselő szerzett mandátumot, mint négy éve.

Az országos önkormányzati választásokon nagy különbségek voltak a jelölő szervezetek által állított listák számában.

Kisebbség	Országos önkormányzati választásokon állított listák száma
Bolgár	1
Cigány	2
Görög	2
Horvát	1
Lengyel	2
Német	1
Örmény	5
Román	3
Ruszin	3
Szerb	2
Szlovák	2
Szlovén	1
Ukrán	2

Négy kisebbség esetében (bolgár, horvát, német, szlovén) a választásnak nem volt különösebb tétje, mert már a listák összeállításakor eldőlt, hogy kik lehetnek országos önkormányzati képviselők. A szlovén és bolgár közösség eleve csak egy jelölő szervezettel rendelkezett, a német és a horvát nemzetiségek pedig tudatosan egy listát állítottak. A „koalíciós” lista lehetővé tette, hogy a közgyűlésben a különböző régiók, illetve megyék képviselői a jelölő szervezetek előzetes megállapodása szerint szerezhessenek mandátumot.

A választási szabályok az arányos képviselet megvalósítását kívánták biztosítani. Ez annyiban sikerült is, hogy minden olyan szervezet, amely listát állított, képviselői helyhez jutott a közgyűlésben. Közvetlen választás hiányában azonban a jelölő szervezetek nem annyi mandátumot szereztek, amely megfelelt volna a kisebbségi közösségeken belüli tényleges támogatottságuknak.

Ez is azt bizonyítja, hogy az országos önkormányzati választások szempontjából elsődlegesen nem a települési kisebbségi önkormányzati választásokon elnyert szavazatszámnak, hanem a megszerzett elektori helyeknek van jelentősége.

Ez a szabályozás arra készítetett egyes kisebbségi szervezeteket, hogy elektoraik számának növelése érdekében olyan településeken is állítsanak jelölteket, ahol ezt a kisebbségi közösség jelenléte, illetve képviselet iránti igénye nem indokolta. Az „álkisebbségi” önkormányzatok létrehozása tehát nem magyarázható kizárólagosan azzal, hogy települési szinten visszaélésszerűen próbáltak előnyökhöz jutni, hanem az országos – vagy akár a területi – önkormányzatokban való „pozícióharc” eszköze is volt.

Annak kimutatására a vizsgálat keretében nincs mód, hogy mely jelölő szervezetek éltek vissza a törvényi szabályozás hiányosságaival. Az alábbi példákkal kizárólagosan az elektori rendszer jellegéből adódó aránytalanságokat kívánom illusztrálni, tehát nem a jelölő szervezetek választási eredményeit minősítem.

Jelölő szervezet	Települési önkormányzati választás				Országos önkormányzati választás	
	szavazatok száma	%	elektorok száma	%	mandátum	%
Magyarországi Románok Országos Érdekképviselői Egyesülete	4 769	46,4	122	43	11	44
Magyarországi Románok Kulturális Szövetsége	3 478	33,9	70	24,6	10	40
Budapesti Román Egyesület	920	9	50	17,6	4	16

Jelölő szervezet	Települési önkormányzati választás				Országos önkormányzati választás	
	szavazatok száma	%	elektorok száma	%	mandátum	%
Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület	1 752	38,5	44	28,3	7	33,3
Kilikia Kulturális Egyesület	863	18,9	32	20,5	4	19,1
Örmény Kultúra Barátainak Erzsébetvárosi Egyesülete	629	13,8	20	12,8	2	9,5
Magyarországi Örmény Spjurk Egyesület	529	11,6	32	20,5	5	23,8
Arménia Népe Kulturális Egyesület	498	10,9	24	15,4	3	14,3

Jelölő szervezet	Települési önkormányzati választás				Országos önkormányzati választás	
	szavazatok száma	%	elektorok száma	%	mandátum	%
Magyarországi Ukrán Kulturális Egyesület	1 291	68,2	56	60,8	13	61,9
Kijevi Rusz Magyarországi Ukrán Hagyományörző Egyesület	600	31,8	36	39,2	8	38,1

Látható tehát, hogy vannak olyan jelölő szervezetek, amelyek akár a települési kisebbségi önkormányzati választásokon elért szavazatarányuk kétszeresének megfelelő mandátumarányt tudhatnak magukénak az országos önkormányzatok közgyűlésében. Más szervezetek ugyanakkor nem tudtak a választópolgárok által közvetlenül leadott szavazatok arányában képviselői helyet szerezni a közgyűlésekben.

Ez az aránytalanság természetesen nem csak az országos kisebbségi önkormányzatok, hanem a területi kisebbségi önkormányzati képviselők választása során is tapasztalható volt.

A területi kisebbségi önkormányzati választások eredményeként 58 testület alakulhatott meg, vagyis számuk eggyel emelkedett az előző ciklushoz képest.

Vas megyében nem tudták újra megválasztani a német önkormányzatot, mert a korábbi 10 települési kisebbségi önkormányzat helyett csak 9 alakult meg. Most először hoztak létre német területi önkormányzatot Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, valamint ruszin testületet Pest megyében.

A területi kisebbségi önkormányzatokat minden olyan megyében megválasztották, ahol a választást ki kellett tűzni.

Kisebbség	Az egyes megyékben megválasztott területi kisebbségi önkormányzatok
Bolgár	Budapest, Pest
Cigány	Budapest és mind a 19 megye
Görög	Budapest
Horvát	Budapest, Baranya, Bács-Kiskun, Győr-Moson-Sopron, Somogy, Vas, Zala
Lengyel	Budapest, Borsod-Abaúj-Zemplén
Német	Budapest, Baranya, Bács-Kiskun, Borsod-Abaúj-Zemplén, Fejér, Győr-Moson-Sopron, Komárom-Esztergom, Pest, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Tolna, Veszprém
Örmény	Budapest
Román	Budapest, Békés, Hajdú-Bihar
Ruszin	Budapest, Borsod-Abaúj-Zemplén, Pest
Szerb	Budapest, Pest
Szlovák	Budapest, Békés, Borsod-Abaúj-Zemplén, Komárom-Esztergom, Nógrád, Pest
Szlovén	---
Ukrán	---

A szlovén és az ukrán kisebbség sem 2007-ben, sem 2011-ben nem alakított egyetlen területi önkormányzatot sem. A görög és az örmény közösség kizárólag Budapesten hozott létre területi önkormányzatot. Két területi önkormányzattal – Budapesten és egy-egy megyében – a bolgár, lengyel és a szerb nemzetiségek rendelkeznek. Három területi önkormányzatot alakított a román és a ruszin kisebbség, Budapest mellett két-két megyében. Hat területi önkormányzatot hoztak létre a szlovákok, hetet a horvátok, és tizenegyet a németek. Egyedül a cigány kisebbség tudott az ország minden megyéjében és Budapesten is területi önkormányzatot választani.

Minden olyan kisebbségnek, amely létrehozott területi önkormányzatot, Budapesten is van önkormányzata. A főváros után Pest megyében választották meg a legtöbb testületet, most már hat kisebbség (bolgár, cigány, német, ruszin, szerb, szlovák) rendelkezik területi szintű képviselőkkel.

Borsod-Abaúj-Zemplén megyében öt kisebbség (cigány, lengyel, német, ruszin és szlovák) alakíthatott területi önkormányzatot.

A többi megyében 1-3 területi önkormányzat alakult. Nincs olyan megye, ahol legalább egy területi önkormányzat ne működne.

Az országos és területi választások lebonyolítása tehát látszólag eredményes volt. Tény azonban az is, hogy több önkormányzatban legitimációs válságot okozott, hogy olyan képviselők is mandátumot szereztek, akik a rivális jelölő szervezetek megítélése szerint nem is tagjai e közösségeknek.

Ezek a viták különösen élesen jelentkeztek az Országos Ukrán Önkormányzat közgyűlésében, amelynek vezető csoportja a mandátumukról való lemondást és a testület feloszlását is kilátásba helyezte az általuk „álukránoknak” tartott képviselők térnyerése miatt. A közgyűlés egyes tagjai a képviselői esküt sem tudták ukrán nyelven letenni, miközben a jelöltállítás során e nyelv ismeretéről nyilatkoztak.

A Magyarországi Románok Országos Önkormányzatában képviselettel rendelkezik az a szervezet, amely – egyes hazai és anyaországi román szervezetek megítélése szerint – a települési önkormányzati választásokon jelentős számban indított a közösséghez nem tartozó jelölteket.

Az egyik ruszin települési önkormányzat elnöke szerint a Pest Megyei Területi Ruszin Önkormányzatban Kárpátaljáról áttelepült magyarok szereztek mandátumot.

Ezek az esetek arra is felhívják a figyelmet, hogy a választási jogszabályok továbbra sem zárják ki a visszaélések lehetőségét.

Javaslom ezért, hogy az Országgyűlés – a kisebbségi választói jegyzékbe vételhez szükséges szempontrendszer meghatározása, és ellenőrizhetővé tétele mellett – közvetlen választás útján biztosítsa a területi és országos kisebbségi önkormányzatok létrehozását.

9. A jogorvoslati eljárások

A kisebbségi önkormányzatok megválasztásának joga alkotmányos alapjog, ezért a törvényhozó köteles gondoskodni az érvényesüléséhez szükséges jogszabályok megalkotásáról.

E garanciák között kiemelt jelentősége van annak, hogy a választópolgárok, illetve a jelölő szervezetek számára biztosítani kell a jogorvoslat lehetőségét a választási eljárással összefüggésben. Ez a követelmény egyértelműen következik abból, hogy az Alkotmány 70/K. §-a biztosítja a bírósághoz fordulás jogát az alapjog megsértése esetén.

A Ve. a választási alapelvek közé emelte a jogorvoslat lehetőségét és annak pártatlan elbírálását. Ennek megfelelően a választási eljárás során hozott döntésekkel szemben egyrészt a választási bizottságokhoz, másrészt bírósághoz lehet fordulni.

Gyakorlati problémát jelent azonban, hogy a különböző jogorvoslati eszközökkel (kifogás, fellebbezés és bírósági felülvizsgálat) a jogszabálysértést, illetve a sérelmezett határozat meghozatalát követő 2 napon belül lehet élni. Az érintettek ezért sok esetben túllépi a jogvesztő határidőt, és emiatt kérelmüket érdemi vizsgálat nélkül elutasítják.

A kisebbségi önkormányzati választások során nehézséget jelent az is, hogy a választási határozatok bírósági felülvizsgálata iránti eljárásban az ügyvédi képviselet kötelező. Saját ügyében – még ha viszonylag egyszerű jogi megítélésű is – csak az járhat el, aki jogi szakvizsgával rendelkezik.

Az Alkotmánybíróság több határozatában is vizsgálta a választási jogorvoslati határidőket. Megállapítása szerint a jogalkotónak a jogorvoslat lehetősége mellett a választás eredményének gyors és hiteles megállapítását is biztosítani kell. Az ésszerűtlenül hosszú ideig elhúzódó jogviták a választások eredményének utólagos megkérdőjelezését is lehetővé tennék, adott esetben akadályoznák a választott testületek megalakulását vagy kétségbe vonnák a már megalakult testületek legitimációját. Ez ellentétes volna a jogállam demokratikus jellegével, ezért indokoltak a rövid jogorvoslati határidők és az ehhez kapcsolódó szigorúbb feltételek.¹⁰

Az Alkotmánybíróság álláspontjára figyelemmel a választási eljárás során alkalmazott jogorvoslati határidők alkotmányossági szempontból nem támadhatóak. A kötelező ügyvédi képviseletnek is van ésszerű indoka, mert így biztosítani lehet, hogy ne árásszák el a laikusok által írt beadványok a választási ügyekben döntő bíróságokat.

A rövid választási határidők miatt különösen nagy jelentősége van annak, hogy a választási bizottságok részletes tájékoztatást adjanak határozataik felülvizsgálatának lehetőségéről.

A kisebbségi önkormányzati választások kapcsán számos olyan választási bizottság határozatot tekintettem át, amelyben a kioktatás csak arra terjedt ki, hogy a bírósági felülvizsgálati kérelemnek milyen kötelező tartalmi elemei vannak. Nem hívták fel azonban az érintettek figyelmét arra, hogy a Ve-ben szabályozott bírósági felülvizsgálat iránti nemperes eljárás nem illetékmentes, annak lerovása nélkül a kérelmeket érdemi vizsgálat nélkül elutasítják.

Az elmúlt években a bíróságok egy része nem tekintette illetékfizetés alá eső eljárásnak a választási jogorvoslatokat. A korábbi ítélkezési gyakorlat abból indult ki, hogy a választási eljárásban megszabott rövid határidők miatt nem volt lehetőség a személyes költségmentesség engedélyezésére, mégis biztosítani kívánták a bírósághoz fordulás jogát azoknak a választópolgároknak, akik az illeték megfizetésére jövedelmi, vagyoni helyzetüknél fogva nem voltak képesek. Ezt az értelmezést azonban a Legfelsőbb Bíróság 2010 márciusában egy jogegységi döntésével felülírta.¹¹

Az illetékfizetési kötelezettséget és annak mértékét alapvetően az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) határozza meg.

¹⁰ 59/2003. (XI. 26.) AB határozat

¹¹ 2/2010. (III. 23.) közigazgatási jogegységi határozat

Az Itv. külön fejezetben rendezi a közigazgatási hatósági eljárási (V. fejezet) és a bírósági eljárási (VI. fejezet) illeték szabályait. A választási eljárásban nem alkalmazható a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény. Ennek ellenére az Itv. 33. § (2) bekezdés 1. pontja a közigazgatási hatósági illeték szabályai között rendelkezik arról, hogy tárgyánál fogva illetékmentes a választással, valamint a népszavazással kapcsolatos törvényekből folyó jogok érvényesítésével, kötelezettségek teljesítésével kapcsolatos eljárás. Ez a törvényszakasz azonban kizárólag a választási bizottság előtti eljárás illetékmentességét biztosítja, a bírósági eljárási illeték megfizetése alól nem mentesít, mert szabályozási köre arra nem terjed ki. Az Itv. 57. § (1) bekezdése tételesen felsorolja a polgári ügyben illetékmentes eljárásokat, ezek között azonban kizárólag a választói névjegyzékkel kapcsolatos eljárást nevesíti.

A Legfelsőbb Bíróság ezért arra a megállapításra jutott hivatkozott jogegységi döntésében, hogy a választási bizottság határozatainak bírósági felülvizsgálata nem tárgyi illetékmentes. A fizetendő illeték mértéke jelenleg 7500 forint. Az illetékfizetési kötelezettség mindenkire vonatkozik vagyoni, jövedelmi helyzetétől függetlenül.

Az Itv. rendelkezései felvetik a jogorvoslathoz, illetve az alapjogok bírói úton való érvényesítéséhez fűződő alkotmányos jogok sérelmét, miután az illetéket megfizetni nem tudó – és mentességet nem élvező – személyi kör a költségviselési szabályok miatt nem tudja kezdeményezni a választási határozatok felülvizsgálatát.

A felmerülő alkotmányossági aggályok orvoslása érdekében javaslom az illetékmentesség biztosítását a választási bizottság határozatainak bírósági felülvizsgálata iránti nemperes eljárásokban az Itv. rendelkezéseinek módosításával.

10. A kisebbségi önkormányzati választások értékelése

Az új kisebbségi választójogi szabályok 2005. évi megalkotásával az Országgyűlés biztosítani kívánta, hogy a települési, területi és az országos kisebbségi önkormányzatok az Alkotmány rendelkezéseivel összhangban jöhessenek létre.

A hatályos törvényi rendelkezések deklarálják ugyan, hogy csak a kisebbségi közösségek tagjai vehetnek részt a választásokon, nem nyújtanak azonban védelmet a tudatos visszaélésekkel szemben. A választási rendszer kizárólag az önkéntes jogkövetésre épül, ezért könnyen kijátszható. A helyi önkormányzati választásokon választójoggal rendelkező magyar állampolgárok közül bárki dönthet úgy, hogy személyi adatainak megadásával, és a kisebbségi közösséghez tartozásáról szóló, senki által nem ellenőrizhető írásbeli nyilatkozat megtételével elismerteti magát kisebbségi választópolgárként.

Vizsgálatom azt igazolta, hogy a hatályos törvényi szabályozás nem biztosít megfelelő jogi kereteket a kisebbségi önkormányzatok létrehozásához. A választás nem csak a kisebbségi önkormányzatok megalakításának jogilag szabályozott módja, hanem fontos legitimációs szerepe is van. Ezt a funkcióját azonban a hatályos rendelkezések alapján nem tudja betölteni, hiszen továbbra is lehetőség van arra, hogy a képviselt közösséghez nem tartozók befolyásolják a választási eredményeket.

A visszaélések lehetősége nem csak a települési, hanem az országos és a területi önkormányzati választásokon is fennáll. Az elektori rendszer nem tudja kiszűrni a visszaéléseket, ugyanakkor hosszadalmasabbá és költségesebbé teszi a választási eljárást.

A hatályos szabályozás arra készteti a jelölő szervezeteket, hogy minél nagyobb számban hozzanak létre települési önkormányzatokat, akár olyan településeken is, ahol nincs jelen az állítólagosan képviselni kívánt kisebbségi közösség. Nem a választópolgárok által leadott szavazatok számától, hanem a megszerzett elektori helyektől függ ugyanis, hogy egy szervezet milyen arányban tud mandátumhoz jutni a területi és az országos kisebbségi önkormányzatokban.

Az elektori rendszer azért is torzítja a választási eredményeket, mert kizárja az országos és a területi önkormányzati képviselők választásának folyamatából azokat a kisebbségi választópolgárokat, akik olyan településen élnek, ahol nem működik kisebbségi önkormányzat.

Jogi garanciák hiányában a képviselt közösséghez nem tartozók meg tudják szervezni azt, hogy az országos és a területi önkormányzatokban taggá válasszák őket.

Alkotmányos jogokat sért, hogy nem biztosított a választási határozatok bírósági felülvizsgálatának lehetősége azok számára, akik vagyoni és jövedelmi viszonyaik miatt nem tudják kifizetni az eljárás illetékét.

III. A javasolt intézkedések

I. A jelentésben feltárt visszaállások megszüntetése és jövőbeli megelőzése érdekében az Obtv. 25. §-a alapján

kérem

az Országgyűlést, hogy alkossa meg az országos és a helyi (települési és területi) kisebbségi önkormányzatok létrehozására vonatkozó alkotmányos jog érvényesülése érdekében szükséges törvényi rendelkezéseket. Ennek szükségszerű eleme a nemzeti és etnikai kisebbségi identitáshoz, származáshoz kapcsolódó objektív szempontrendszer és az azok érvényesítéséhez fűződő eljárási rend kialakítása.

II. Annak érdekében, hogy az Országgyűlés eleget tudjon tenni törvényalkotói feladatainak, az Obtv. 25. §-a alapján azzal a

jogalkotási javaslattal

fordulok a Kormányhoz, hogy – a hatáskörrel rendelkező miniszterek közreműködésével – készítse elő azon törvénymódosítások tervezetét, amelyek biztosítják:

1. a kisebbségi közösségek közvetlenül, a települési kisebbségi önkormányzati képviselőkkel egyidejűleg választhassák a területi és az országos kisebbségi önkormányzatok tagjait;

2. a területi és az országos kisebbségi önkormányzat tagjai ténylegesen a képviselni kívánt kisebbséghez tartozzanak, ahhoz nyelvi és kulturális értelemben kötődjenek;
3. azokban a megyékben lehessen kitűzni a területi kisebbségi önkormányzati választást, ahol ezt a létrejött települési kisebbségi önkormányzatok száma indokolja;
4. a vagyoni és jövedelmi helyzet ne akadályozhassa meg a választási bizottsági határozatok bírósági felülvizsgálatának kezdeményezését.

III. A választások lebonyolítása során tapasztalt visszasságok jövőbeli megelőzése érdekében az Obtv. 20. §-a alapján azzal az

ajánlással

fordulok az Országos Választási Iroda vezetőjéhez, hogy a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény 38. § (1) bekezdés d) pontjában foglalt feladatkörében eljárva fordítson fokozott figyelmet a választási szervek tagjai oktatásának megszervezésére.

Budapest, 2011. május 10.

Dr. Kállai Ernő